

**Предплата
платна в Чернівцях**
випускати:

Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінього
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горовіца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

4. 32.

Чернівці, дня 7-го (лат. 19-го) серпня 1892.

Ро^чник VIII.

Справедливі бажання Русинів на Буковині.

В посліднім числі нашої часописи сказали ми, що для розвою і здигнення нашого народу на Буковинії конечно потрібно: щоби наш народ мав в краєвім виділі, в краєвій шкільній раді і в епархії церковний відповідне число своїх заступників; дальнє, щоби в всіх більших руских громадах устроено 3 і 4 кл. рускі народні школи, а в Чернівцях осібну 4 кл. руску народну школу і руску гімназію; а притом, щоби як найскорше усунено деморалізуючу, а для розвою буковинського руского народу найшкідлившу румунізаторську роботу владики Мораря-Андрієвича, теперішної православної консисторії і підвладного духовенства.

До тепер не має буковинський руський народ, що становить релятивну більшість нашого краю, нї одного свого заступника в красвім виділі і в красій іншої речі, як має ві одногородського заступника в епархії православної церкви.

Це відмінний мірі важче уваги, ніж
помилованіх моніаків. Цимою прикує багато спрятаної самолюбової румуністическої роботи, котру помимо численних жалоб зі сторони наших патріотів толерує центральне правительство без всякої правної підстави ще і тепер, а за часів бр. Алезаного підpiralo їхням своїм виливом.

Розуміє ся само собою, що таке несправедливе упосліджене мусіло доконче випинути шкідливо на моральний і матеріальний розвій нашого народу.

Краєвий виділ і краєва шкільна рада, се найвищий автономічний заряд, се пайвисша авто-

3 Таасової могили.

Не знаю, як кого, а мене дуже бентежить
і боляче вражає, коли доводить ся бачити, або
хоч чути, що люди сміють ся і радіють там, де
треба було би плакати, що плачуть і бенкетують
там, де тра молити ся. Такі випадки мені завжди
нагадують казку про того дурня, що все робить й
каже не до діла й через се его скрізь люди бути.
Але в нас таких дурнів тепер вже не бути ; їх
навіажи бояти ся, бо то наслав Бог за наші
гріхи дуриів на нас і дав їм владу на Вкраїні.
Оттож і панують тепер вони, скрізь уже свого
носа всунуть, де й треба й не треба, лізуть і
туди, де хоть що небудь тямлять, знайдете їх
і там, де вони й нічігісенько не тямлять. Сконо-
дурні та й годі ! Воно-б і чічого собі було :
дурень — нехай собі дурень ; то вже так Богови
забажало ся, але-ж як би вони не були шкідливі ?
От слухайте.

З якою радостию Харківляне їхали до Тарасової могили, з якою щиростию вони, зустрівши ся там, витали ся там з Киянами, з таким же сумом і жалем усі ми лишали вічний спочинок славетного кобзаря нашого. Та й було чого сумовати. Дві доби перебули ми на могилі і то були мабуть і найщастливійші й найнешчаснійші

помічна контроля всіх культурних і просвітніх красивих справ. Раджено одже до тепер в сих найвищих краєвих радах, на глум всяким справедливим конституційним засадам про справи, котрі дотикали виключно щоденне життя буковинського руського народу, без заступників того народу, без знання теперішнього життя нашого народу і его потреб ; а се не могло ніяким способом причинити ся до природного розвою нашого народу, проти чи подібно як в найвищих автономічних краєвих радах, упосліджені таким способом наш народ і в его духовім, культурнім розвою.

Доказом сего є сей наглядний факт, що коли в полуднівій волоській часті нашого краю майже в всіх більших громадах позакладано 3 і 4 кл. народні школи з викладовою волоською мовою, то в більшій рускій часті нашого краю нема, кромі в однім повітовім місті, в Кіцмани, подібних шкіл з викладовою рускою мовою. Волохи мають в Сучаві волоську гімназію, а Русинам тоді доскачи до рускої гімназії. А вже ж ніхто не може себе сповідати, що тільки в колі з викладовою матерною мовою створені та розширені пародні просвіти і основа народного добропису. В наслідок застебдань народної просвіти знайдеш тепер в часах загальногопоступу буковинського Русина в державних, в қраєво автономічних, а навіть і в приватних урядах хиба на показ, а нашого темного руского мужика потрафить кождий злобний хитрун дуже легко змудрувати і для себе визискати.

До сего упослідження буковинського руского народу, до сего ще дуже невідрядного его стану, причинила ся в найбільшій мірі румунізація на робота владики Мораря-Андрієвича, і така сама робота теперішньої православної консисторії і

часи з цілорічного житя нашого. Найнесподіваніші, кажу, бо бачили очі, бо слухали уха, бо серце почувало цавіть і те, на що й не сподівало ся... Коли ми зійшли на Тарасову гору, був вже обідній час, час спеки. Зараз же ми зійшли на могилу, глянули надоколо. Через рік, а нова відміна! Дерева починають усихати, квіток як торік, вже не має, на самій могилі трава есть чисто погоріла. Зараз по всему видно, що тут вже крім самої природи ніхто не дбає, ніхто не додає своїх рук, своєї праці. Коли ж ми прийшли до хати, то на диво наше й на лихо побачили, що вона замкнена. Що его робити? Докончевідати, аж „вернеть ся“ сторож. Полягали ми всі під деревом у холодку й ждемо-пождемо, нудимо ся. От вже й сонечко до обрія наближується ся, а все нікого не має. Коли зірк — вже хатні двері відчинено. Ми з радостию туди, а там сторож вже мете съвітлицю. Витаемо ся, балакаемо й дізнаємо ся, що він, сторож, вже тут не живе, бо важко носити воду з Дніпра на гору. От він, не будь ледачий, та й збудував хату в низу над самісеньким Дніпром.

Він помнявся почухав потиличко таї же

Він помняв ся, почухав потилицю, тай каже:
,,Та ночує тут син, а то й я буваю.“

під владного духовенства. Теперішна епархия буковинської православної церкви з владикою Морарем-Андрієвичем на чолі, поставила собі, як ми се вже нераз доказали, за найголовнійшу задачу : зволонити руске духовенство і руский народ.

Велику частину чисто руских громад заповнено вже съящешиками-Волохами, котрі цілком не владіють рускою мовою; не чути тому в багатьох руских громадах нї рускої церковної відправи, нї рускої проповіді, нї рускої катехизації; зрумуніщена буковинська православна церков стала маючию, стала правдивим ворогом руского народу; а безчисленні жалоби проти сеї вельми шкідливої румунізаторської роботи не віднесли ще до тепер ніякого успіху.

Кождий справедливий, муж державний, ба кождий умний і совістний чоловік мусить одже признати, що поставлені на вступі жаданя відповідають цілком теперішнім духовим недостаткам буковинських Руспнів.

Без заспокоєння цих справедливих бажань
целюх настільки ж буде відсутній звіс
а стражні з о се, що се вже раз
воним у цю величезну множину бороть, з якою
літті сб. ~~з~~ зробити, якщо єдна правителтво
котре має передовсім сповнити волю нашого
Монарха, що іщиро бажає ущасливити всії свої
народи.

Ми не сумніваємося ні на хвилю, що теперішній наш краєвий президент, яко вірний сторож корони і досвідчений муж державний, сповняючи точно преважну задачу, яку перебрав своїм високим урядом взглядом держави і краю, вгляне бистрим оком губче в суспільні і національні відносини нашого краю, не буде уважати все за золото, що ся съвітить не ласті ся обман-

Ночує ? ! бачите ? Отто ж, чи не думає сторож, що его настановлено тут пильнувати, щоб часом хто не вкрав... чого ? ... уже я й сам не умію вам сказати, тільки певне, що сторож вже забув, для чого він наймав ся. Забув, кажу, може через те, що вже давно тут служить, а може, що він сего року нездужав, а може й тим, що вже постарів. Хто знає ? Тільки очевидціки тепер ему вже важко дбати про красу могили й жити на горі, бо й сам він се каже й жалкується на свою хворість і старість.

„А богато ви, дядьку, гроший здержуєте?“

„Та які маси грошей? хиба-ж то гроші 30 карбованців на рік? Як би пани не приїздили, то й жити-б тут не можна буде“

Нас се здивувало. Не вже-ж так богато
панів їздить сюди, що з сего можно було й хату
збільшити?

„А де-ж, дядьку Іване, кобзарь, що завжди лежав тут на столі?“

„Та він у мене лежить там у хаті в низу?“

От такої! Мало того, що самі перенеслися в низ, то потрохи переносимо вже й такі річі, що завжди повинні бути тут ва могилі, біля Тараса.

Приїс нам сторож „кобзаря“. Розгорнули ми его й забули на який час перше неприємне

нуті красивим очам і прелесним словам неситих самолюбів, противно словничу найвищу волю нашого Монарха, буде стояти понад партіями і ужис цілого свого могучого впливу, щоби всі мешканці цього краю знайшли новне заспокоєння всіх своїх справедливих бажань, знайшли могутчну оборону запоручених законами прав.

Ми сего певні, що теперішній наш краївий президент буде всіма силами старати ся о те, щоби як найскорше запанував в нашому краю справедливий лад, якого нетерпільно очікають всі добромислячі горожани, бо сего вимагає загальне добро нашого краю, бо сего вимагає загальне добро нашої держави!

Дописи.

Урік! — вугля гасіт!

Переходячи минувшого місяця через Руску Молдовицю, увидів-ем не далеко від дороги велике число съяточно убраних гуцулів і гуцулик. Поневаж се діло ся на тиждни, то виало се мені, як то кажуть, в очі: я зближив ся до згромаджених.

Розглядаюсь тут поміж людьми, щоб мож увидіти причину сего згромадження, а поневаж ся річ не була мені ясною, питав ся одного гуцула: „Чого ви походили ся тут?“

„Ми, бачте, зачали робити нову церкву, та запросили съяцінників, щоб освятили її основу.“ Добре, гадаю собі, от забавлю ся між сими мирними гуцуликами хвильку; бо чоловік тут в горах здичів би дійсно, як не мав би нагоди зйті ся з людьми.

Через час, дивлю ся, вже і панотці ідуть, а було їх чотири. Тішу ся вже на перед, гадаю собі, се мусить бути щось незвичайного, а тим більше, що я при таких обставинах ще не бував. Стали всі панотці в ряд; на право і ліво від місцевого народа о. Кокирла. Нараз цвітила тишина. Всі згромаджені дивляться на попів, попі на них, а я то на одних, то на других — гадаю собі: ану, хто з них перше зачеє. А ж і пан о. Кокирла розвиває якийсь панір, обглянувшись на округ себе, випростовав ся і як не прикиє з цілої сили на все горло: „Урік! ?“ і склонив голову на груди.

Я не спамятав ся — розглянув ся поміж людьми і питаю ся здивовано одного гуцула, що близько коло мене стояв: „Хто его урік?“ „Я не знаю, паничу, відповів він мені коротко, не спускаючи очей з о. Кокирла“ Дивлю ся поміж людьми, а то всі стали стовпом, питуючи ся одні другіх: „та хто би его урік?“

Нараз підносить він голову і почав трімким голосом читати по волоски? !!

вражіні. Зустріли ми, читаючи й ось яку цікаву сторінку, Саме там, де „Заповіт“ хотіть написав мири поезії.

В своїй домовині
Наш батько нечес,
Як любу Україну
Злій ворог руйнує?

О. А. 28/4. 1892.

Ти вмер, а слово правди,
Що людям ти заставив в заповіт,
Як промінь сонця завжди
Нам ясно съвітить і горить.

М. Д. 23/4. 1892.

Він ще і баче і пле тобі, брате,
Отвіт через мене: міцна наша мати,
Міцні еї діти, козацької душою
Давно вже готують на ворога зброю.
Загинув Татарин, що з нею змагав ся,
Сі не подужавши Лях надірвав ся
І пісні ні пісня, ні мова розкішна
Не згине, не згине й Україна пиши!

В. В. 23/4. 1892.

Допіро ми прочитали останні слова, як почали на дворі московську розмову. То прийшла переверчена канівська „інтелігенція“, як от слідователь, землемір. За ними львакій ніс чималу

Гуцули порозявляли роти, слухають, а я знов уніто ся моого сусіді, що коло мене стояв: „Розуміте, що він читає?“

„Ta, de tam! коби ми розуміли, щасливі би були!“

Дальше чую з перервами слова: Андрієвич, владика, митрополит Буковини!..

За кожним сим словом вистрілено з пістолет. Мій сусід, набравши до мене відваги, питає ся: „Паничу! чи не урік хто владику?“

Я намисляючи ся, що ему на се відно-
вісти, а він відозвав ся знов до мене: „В нас
є такі баби, що уміють від уроків вугля гасити..“

Я на се не відповів ему нічого, бо смуток мене обняв кругом себе таку темряву між нашим бідним народом видіти. От хоч би з сеї пригоди видко ясно, яку користь має наш мужик зового панотця, що не розуміє або не хоче розуміти его бесіди. Золоске слово „урік“ значить по нашему „грамота“. А що під сим словом наш мужик порозумів, визше сказано. Хто сему винен, дорогі читателі, що народ так довго терпить? Безперечно той, хто нам таких румунізаторів насилав, як о. Кокирлу, що вже 25 літ держить цілу громаду в темності. До якого степені моральности і добробуту вже би дійшла та нещаслива громада, як би на єї чолі стояв щирий съяцінник Русин народолюбець?

Съвідок

З рускої Молдовиці.

На завізане телеграфічне громади Рускої Молдовиці приїхав комісар видлу краєвого пана Гоян до села, аби переконати ся в якім порядку громадський маєток знаходить ся. Началник громади скликав вибраних заступників громади на засідане. Перше засідане відтримало ся на 26. липня н. ст. На то засідане зійшлися окрім вибраних радників також самі честні й маючі Господарі, т. є: Николай Малиш, Дмитро Малиш, Василь Гойник, Ігнат Іллісей, Петро Савчук і др. Пан комісар казав тих людей за двері випровадити, бо окрім радників не вільно бути нікому другому на засіданю. На 27. липня н. ст. відбулося друге засідане дотично рахунків і ліса громадського. Рада громадська запросила і мене (чителя), хотя я не є вибраний до ради, аби я був так добрий і прийшов на то засідане. Аби і мене не викинули за двері, взяв я книжку закона громадського до рук, аби переконати ся, чи вільно бути і другим членам при такім засіданні. Я знайшов там, що засідання громадські відбуваються публично, то є, на засіданю вільно бути кожному членові громади і прислуховати ся падам громадським, особливо тогда, як ходить о буджет або рахунки громадські. На мое нещастство убрали ся я, таїшов до канцелярії, сказав панам по руски „добрий ранок“, сів собі на осінній, витяг руску газету з книшні і став по-

корзинку з пляшками. Не завертаючи на могилу, вони просто ідуть до съвітлиці. Сторож ураз по-молодів і видужав: звісно, як пані — то в нас уже є начальство, а тут ще й те... Зараз з'явилася на столі чистенька скатертинка, наставляється ся самовар, хоч „інтелігенція“ уконтентувала ся й без чаю. Еге-ж уконтентувала ся, бо зараз же на супротив самої могили, за огорожею над Дніпром, розпочав ся бенкет. Бенкетували й пили, як і слід „інтелігенції“, аж усе попили й тоді поспілтали ся собі геть з своїми льокамі. Се ще добре так обійшло ся, а то, каже сам сторож, буває тут і такого, що часом інший так налигається ся, що впаде оттут у съвітлиці й спить вже тоді, як свиня. І от така гидота зветься „інтелігенцією“, бо вона одержала „освіту“ й по своєму стану має велике право — право в край деморалізувати ся й усіх деморалізувати скрізь, де вона забажає того. Предбала собі се право й задоволила ся.

Як ми себе почували через увесь той час бенкету, тільки той може зрозуміти, хто, сидичи закутий в кайдани, дивив ся, як вороги его топали ногами й глумили ся над тим, що було для него найдороще й найсъвітійше. Сиди, диви ся й мовчи. Мовчи, коли не хочеш ще більшого съміху, більшого глуму. Тож кажу, було хоч одне місце на Україні, де можно було відпочити ду-

тих читати, не мішаючи ся жадним словом до справи громадської. Пан комісар Гоян залитив мене, чи і я належу до ради громадської, я відповів, що не. Комісар сказав, коли не, то ідіть собі на двір! Я зробив пана комісара уважним, що він толочить закон цісарський. Тота моя увага зробила пана комісара так сильно сердитим, що він встав з ослона, крикнув на весь рот на двірника і сказав: „Двірниче!“ або я покидаю канцелярію, або робіт який другий порядок“. Тоді встав панотець Маріор з крісла і замість боронити учителя, взяв капелюх і руки і сказав до старого панотця Кокирлу: „Noa să mergem a casa, domnule părinte“. Потім встав начальник громади Пентелей Буштар, котрий єсть ворогом цілої громади і сказав як якому злодієви або остатному пякови, аби я собі пішов геть з канцелярії. От такі то кривди мусить терпіти народ бідний і его учитель. Учитель постановлений правителством для того, аби бідний народ просвіщати і научати, а его як якого остатного лайдака кажуть румунізатори з его хати на двір викидати. Мої панове! доки ми Русини будем такі кривди від румунізаторів терпіти! Чи на таке беззаконне поступання пана комісаря Гояна нема якого ліку, не можна нігде поскаржити ся?

Що се мое письмо єсть справедливо уложене, посвідчаю съвідками: Георгій Балабанук, Федор Харюк, Іван Тодинюк, Іван Хніяк, Василь Малчинський, Іван Таука і Василь Кокирла, парох містцевий. Прошу Вас, пане редактор, дуже красно, сю мою донись під моєю відповідою в в нашій часописі „Буковині“ помістити.

Остаюсь з глубоким поважанем

Михайло Сиротюк
народний учитель.

Перегляд політичний.

В спільнім міністерстві працюють тепер над зіставленем спільногого буджету, котрий при кінці вересня буде предложений делегаціям. Спільний буджет вже ухвалений на міністерських конференціях, які відбулися з початком мая. Нові паради міністрів в тій справі не будуть скликані. Після ухвал в маю принятых на 1893 рік зажаданий буде більший кредит кругло о 5 міліонів. Підвищене сеї цифри буджету має наступні наслідком підвищення цін торгової поживних артикулів.

Міністерська робота др. Штайнах, котрий яко гість Гр. Таффого пробув кілька днів в Елішав, вернув в суботу до Відня і там відбув конференцію з угорським міністром скарбу д-ром Векерле. На тій конференції уложенено текст всіх розпоряджень, відносячихся до заведення валютових законів, а заразом порішено монетарну конвенцію. Сей трактат буде виготовлений в оригінальнім тексті німецько-угорськім і угорсько-німецькім та буде підписаній в імені обох пра-

шею по тій „інтелігенції“ з єї „кабадкою“ освітою, але є и не счуди ся, як вона вже й сюда протоптала стежку.. Другого дня так вже над вечер сидимо ми на могилі й балакаємо про те, що треба було би мати тут таку книгу, щоб туди записували свої імена, як хто схоче. А то от на гратах є чимало дорогих нам фамілій і псевдонімів, але пофарбують грата й нема їх! А до того ще іноді тут таке нацарапають, що просто дивується ся, як то так може бути геть чисто знищено всяке почуте моральноти в людій, коли в них підоймається ся рука писати таке паскудство на Тарасовій могилі. Треба, кажемо, щоб земство Полтавське чи сяк чи так, а вже як небудь, щоб добуло право мати тут таку книгу для записування. Тоді інено можна буде запобігти такої кашти. От так балакаємо. Коли підходить сторож та хвалить ся: „А се знов до нас ідуть, мати з Прохорівки“. Справді, з Полтавського берега перепливає човен на правий бік. З човна повиходило 18 чоловік панночок переважно в українському вбранні і паничів. Усі вони рушили на Тарасову гору. Два українці-селянини несли, аж гнули ся, за тими велику корзину. Коли вони зійшли вже на гору, то по розмовах і одежі можна було постегти, що се попівни, учительки, учитель, писарі і пані перевертні „селянської інтелігенції“, що завжди й у всім бере за при-

вительств обома президентами міністрів, а датований буде в Пешті і у Відні.

Уступлене міністра Пражака з уряду ческого міністра, по оголошенню у W. Ztg., дало нагоду до обговорення внутрішньої ситуації в Австро-Угорщині як чеським так і німецьким днівникам. Офіційна Presse каже, що бр. Пражак вступив до кабінету як репрезентант ческої народності, але по виборах з 1891 року, коли старо-ческа партія стратила майже всі мандати, оставане его на уряді не було оправдане, бо він не сьмів і не міг бути представителем пізнішої репрезентації чеської. N. fr. Presse в кореспонденції з Праги признає тепер явно, що димісія бр. Пражака буде результатом переговорів, які велися в місяці липні між централістами а гр. Таффім.

Загребський днівник Obzor доносить, що у Відні в місяці падолисті має відбутися конференція проти виконавчої думки в австро-угорській монархії. По невдачі румунської депутатії загадали тепер скликати до Відні конференцію з репрезентантів Чехів, Хорватів, Сербів, Словенців, Словаків, Русинів, Румунів і Німців християнсько-соціального напряму для виготовлення меморіялу, котрий би депутатія складаюча ся з десяти членів, передала короні. В самім меморіялі мають бути вичислені всі жалі і уложені програми, як би ті жалі усунуті. В місяці березня 1893 року конференція має зібратися в другому, щоби вислухати справоздання о вислухання депутатії. Крім того і в заграницій прасі помістить ся меморіял сеї конференції.

Торговельний трактат між Австро-Угорщиною і Сербією заразом конвенцію о заразі худоби підписано в австро-угорськім міністерстві справ заграницьких. Також підписано декларацию, що торговельний трактат виникає ся дня 1. вересня і попередна конвенція в справі зарази худоби продовжені будуть до 1. січня 1893. Но-вий договір торговельний признає Сербії много уступок, головно з причини її некористного положення фінансового а з другої сторони з'обовязує Сербію до відступлення ліпшого становиска торговельного для Австро-Угорщини, як для інших держав, і з твої причини австро-угорська монархія може легко бути суперником інших держав.

Німецький Reichsanzeiger оголосив іменоване президента прусского кабінету гр. Айленбурга міністром справ внутрішніх на місце Герфурта.

В англійській палаті послів, як обчислено наперед, ухвалено кабінетової Сельсберіого вотум недовірія 350 голосами против 310. Тим способом консервативна партія в Англії уступає від правління, позаяк кабінет Сельсберіого був змушений подати ся до димісії.

клад „городянську інтелігенцію“. Де хто зійшов і на могилу, а більшість зараз же, не гаючи часу, узла ся за „діло“, за яким вона сюди приїхала. На тому-ж таки самому місці, де й учора, знов розпочав ся бенкет. Жарти, съміхи, галас, аж ляшти на доколо. Дуже гідко стало вже нам і пішли ми собі звідсіля і пішли.. Так от що означають слова сторожа: „Як би пани не їздили, то й жити-б тут не можна було?“ Тече но я зрозумів, чому окопицький народ так байдуже, навіть не охоче відказує: „Ta туди їздять самі пани“. От воно що зеть ся паньстvом! Не знаю (хто-хто), а вже (той) хто, спасибі! Ім, близько потикається ся до сего діла, се-б то Полтавське земство навіть повинно пильнувати, щоб не робили на Тарасовій могилі „інтелігентного шинка“. Коли-ж сего не можна запобігти ніким робом, то пехай краще ніхто не доглядає могили, нехай краче не буде й съвітлиці й горожа, коли все отсе істине лише для того, щоб усі муки Тараса, що він приняв за народ отгою убогий, усю чистоту душі його съвітли мішати тут же перед его очима з украденими радощами, з грязею душі нікчемної тої „інтелігентїї“, що ходить сюди з своїми лъкалями-кріпаками бенкетувати, не соромлячи ся вже й людий.

Іван Степовик.

W 32 (7 серпня 1892)

В Багдаді упокоївся турецький генерал Сулейман-паша знаний побідитель чорногорського княжества безпосередно перед послідною російско-турецькою війною в 1877 р.

Велику сенсацію в світі політичнім викликала подорож болгарського президента міністра в Стамбулові, яку він відвідав по-слідними дніми до Царгороду. По стражданю убійців Белчева і по повороті князя Фердинанда до Софії вибралася Стамбулов в гостину до турецкого султана, котрий его принял незвичайно ласково, похвалив его велику здібність в веденю справ болгарських, а що найважливіше заявив, що призначає князя Фердинанда, коли лиши прийде до того добра нагода. З цього заявлення вносять загально, що призначення князя Фердинанда наступить уже в недалекій будущності.

Поучене о холері.

Написали доктори Нотнаґель і Калер.

Що робити на напад правдивої холери.

Напад правдивої холери проявляє ся раз через то, що бацілії вже суть в кишках і там розмножились, відтак через то, що витворилася якась хемічна отруя холерична, по третьє в наслідок того, що кров скинає ся через відділювання від неї сукровиці, котра відходить блювотою і бігункою. Аби не дати баціліям множитися в кишках, треба би хиба то місце, де вони живуть, зробити для них недогідним або ввести до кишок якусь таку матерію, що зробила би бацілії неспособними а не зашкодила чоловікові. Першого способу ще можна зробити, а до другого не маємо доси добрих засобів. Ще найліпше показалося заливати кишку розпущеного танію — танінові клістири. До того бере ся пів або 2 літри вареної води зігрітої до 39 або 40 степенів Цельсія, в котрій розпущене 15 до 20 грамів кислоти танінової (*Accidum tannicum*) і впускається через кишку відділову. Таке заливане показалося найуспішнішим в перших початках ознак холеричних. Але й в пізнійшій добі могло би то пристисти якісь хосен, бо кишкі можуть вливати в них воду в себе втягати. А може таніна не дає також і баціліям розвиватися. Таніна ще й для добра, що не можна побоювати ся затроєння. Щоби хемічну отрую холеричну усунути з крові, на то не маємо доси способу; може на то помарає ще найліпше також танінова клістира.

Що робити, коли вже кров гусне.

(*Stadium asphycticum*).

Аби зменшити гуснене крові і не допустити до застою в її круженню, та наслідків з того, уживає ся крім заливання кишок (клістири) ще й запускання під шкіру і напускання в жилу. До запускання під шкіру робить ся таку воду: на 2 літри дестиллюваної і стерилізованої (вареної пів години в скляній банці заткній затичкою із вати) води, дає ся 6 грамів *Natrium carbonium* і 8 грамів *Natrium chloratum* і держить ся єї на 40 степенів теплу. Воду тую запускає ся голкою, котра в середині порожна як рурочка, на півтора або 2 міліметри широка і мас з боку кілька отворів. Та голка єсть прищіплена до кавчукової рурки, що іде від приладу, котрий заповнюється водою. Перед тим ще очищує ся цілій той прилад або в карболевій або в кипячій воді. Опісля обмиває ся недужому долішна частина живота сірковим етером і розлуском сублімату і в тим місці заколюється голкою в тіло. Вода та сиплається так скоро під шкіру, що до чверті або пів години напливє під ню і до півтора літри розпущеного солі з содою. Тіло стягає скоро ту воду, а коли в тим місці, де закололо ся голкою, набігла гуля, то її розтирає ся. Коли-ж з яких причин не можна запускати під шкіру на животі, то можна запускати на нозі повисше коліна. В тяжких випадках холери можна в короткім часі то запускання кілька разів повторити, але за кожний раз треба голкою в іншій місці заколоти. Наслідки того суть такі, що шкіра набирає давної своєї упругості, живчик можна вже почути, як бе, а недужому стає часто вже по першім, а майже завсіді по другім або третім запуску

значно лекше, але на жаль дуже часто лише на короткий час.

До напускання в жилу уживається знов такої води після Гаг'єма: на 1000 грамів дестиллюваної води, 5 гр. *Natrii chlor.* і 10 гр. *Natrii sulfur.* Воду ту фільтрує ся і стерилізує ся, а запускається таким самим приладом, як описаний повинше, лише що замість голки, прищіплено там до кавчукової рурки тоненька склянна рурочка, котру вкладається в жилу. При цьому треба добре на то уважати, щоби до жилі не дістався воздух. Тим способом можна чоловікові напустити до жил за чверт години і півтретя літри тої води. Наслідок того буває такий, що недужій ще під час напускання приходить до пам'яті, а рівночасно синість уступає, живчик знов почуті, недужому стає лекше, тіло стає тепліше; однакож моча відходить аж в кілька годин пізніше. На жаль в сім випадку бувають дуже часто сі проявили проминаючі. За правило можна тут поставити, що з обох повизичними способами не треба чекати, аж кров зачне гуснити, лише уживати їх зараз, скоро лиши проявляється перші ознаки сего стану недуги. Недужому треба тоді давати по куснику леду, шампана з леду, тяжкого вина додавши до него 10 до 20 капель етеру, чаю з коняком і запускати під шкіру камфорового олійку. Добре суть теплі купелі, сильне і довге натиране спиртусом або студеною водою з леду та безустаннеogrіване під. На корчі треба запускати морфіну. На подібні до тифусу наслідки не дастіть ся уставити певних прописів; треба хиба лиши старати ся усунути тяжку недугу широким зважати на живлене недужого.

(Конець.)

Буковинські товариства руски.

Жертви на „Народний Дім“ в Чернівцях. При нагоді посвячення угольного каменя під школу в Рускім Ванілові дня 6. и. ст. серпня с. р. зібрали скарбник „Народного Дому“ п. Омелян Монастирський на ціли сего товариства 4 зл. 65 кр., а то від Вл. панів: Георгія Лінецького, Івана Гарасимюка і А. Влада по 1 зл., від Богуміра Шаманека 55 кр., І. Поповича 30 кр., о. Кіселецького і п. Стефюка по 20 кр., І. Мандрига, Як. Осташка, Мих. Андрюка і Осипа Пероновського по 10 кр. — Ревному збирателеві і щедрим дателям широ-руське „Спаси Віг“.

В імені виділу „Народного Дому“

Сидір Винницький голова.

Дрібні вісти.

(Вчора яко в день уродин Єго Величества цісаря) відбулися в всіх церквах богослуження. З сей нагоди давав президент краю барон Кравс в 5. год. пополудні почетний обід, на котрий запрошені були зверхності всіх властив. З Русинів були запрошенні Сидір Винницький, презес карнного суду і гр. кат. крилошанин о. Ц. Констецький.

(Іменовання.) Ц. к. вищий суд у Львові іменував судових практикангів: В. Васіловського, Л. Мержвінського, К. Ферлієвича, І. Стефановича і Л. Орлендера авскультантами на Буковині. Президент краю іменував гр. кат. катехита гімназіального о. І. Порайка членом міскої школини ради, а гр. кат. пароха з Садагури о. Т. Шухевича членом черновецької повітової школини ради.

(Вступні іспити) до 1. гімн. класи відбудуться по вакаціях від 13. до 15. и. ст. вересня.

(Холера.) Як урядово доносять, буває в Петербурзі і Москві щоденно по 12 випадків смерті на холеру. В Кієві вибухла ся пошестє з великою силою в тамошній вязниці; померло від разу аж 14 людей. В наслідок того постановлено здергати всікі дальші транспорти арештантів до Кієва. З Нижнього Новгорода доносять, що там дійстно холера вже слабче, а в Баку мала таки вже зовсім ослабнути.

(Кровава сторожа.) Послідними днями гранічна сторожа румунська і деякі селяні з Болгарії стали бити ся так, що кількох селян смертельно

покалічилася кулями румунська сторожа. Причина була така, що селянин хотіли потайно перевезти худобу через границю.

(Незвичайний поєдинок.) Часописи угорські доносять о такій пригоді: Недалеко Дебрецина в якімсь місточку посварився купець збіжжа з місцевим агентом. Сварка закінчилася бійкою, а з бійки вийшов поєдинок. Противників з шаблями в руках постановлено проти себе. Дано знак, щоб вони на себе напали. Вони стоять, не рушаються, дали знак, вони таки не нападають на себе. Коли так, кажуть съвідки, то справа скічена. Аж ось несподівано агент підніс шаблю в гору і ударив нею купця в голову. Той втікає, агент за ним і кількома ударами звалює його на землю. Тоді один съвідок, не богато думаючи, своєю шаблею зранив напастника, і тим способом уратував купця. Агент толкує свій напад несподіваним шалом.

(Самоубійства з перешкодами.) В Щепанові в підгаєцькім повіті, селянин Стефан З. віщався два рази. Перший раз спостерегла се жінка в час і перешкодила ему. Притім однак сама так налякала ся, що померла. Шо єї смерті Стефан повісив ся в друге і сим разом вже погиб. В Телячім коло Підгаєцького дня 11. с. м. відобразила собі жите, повісивши ся на поді в своїй хаті селянка Марія Воробцева, вдова, мати трох не-літніх дітей. Вже два дні перед тим хотіла вона сповинити се самоубійство, але сусіди в пору ще посторегли і відратували її, однак не на довго, бо вона, скориставши з короткої непрпевності родини, котра її стерегла, сповнила самоубійство. — Догадують ся, що і Стефан З. і Воробцева не були словна розуму.

(Сварка серед морських фаль.) До залоги корабля „Порто“, що належить до перевозової компанії в Гуслові, належав і моряк Павло Рушковський. Товарині любили його, бо був веселий і добрий; однак він мав велику хибу, а то що був занадто горячий. За що будь розлютив ся і через те сам терпів. Перед трема тижнями виплив він з трема іншими корабельниками човном на морі і там знов за якусь дрібну винадія суперничав з іншими товаришами. З того часу вони змінилися. Павло перевернувся в зовнішній вигляд, але відрізнявши лише трохи з них, а Рушковський утопив ся.

(Рибний дощ.) Управитель метеорологічної стації в Біліні в Босні описує в часописі Bosnische Post слідуєше цікаве з'явлення в природі: „Вночі з дня 22. на 23. липня о 4-ї годині над раном лютила ся може через дві години сильна буря з блискавками і громами. Разом з дощем упало на землю богато малих живих рибок, котрі на другий день виловлювали діти на улиці і по ровах. Я сам на велике мое диво найшов в приладі до мірення опаду дощу на стації дві живі рибки. Подібне з'явлення замічено в кількох місцевостях в околиці. Селяни находили рибки на луках, полях, улицях і дорогах. По точнім розслідуванням показало ся опісля, що найдені рибки належать до одного рода і суть подібні до плотиць“. Ровуміє ся, що не треба думати, щоби ті рибки виплодили ся де на якійсь хмарі і спали відтак з неї дощем на землю, або щоби вони спадали де з якої звіздні. Се цікаве з'явлення має своє зовсім природне пояснення як і всі того рода з'явлення, як и. пр. дощ кровавий, сірковий і поцеловий, червоний і чорний сніг, камінний і береболяний град і т. д. Очевидно, що спавши з дощем риби взяли ся звідкись з води у воздух, а з вдихом, то дастя ся тим легше пояснити, що як раз під ту пору, коли вони спадали, була буря; пояснення одже легке, а воно таке: Звісно, що як на сухій землі так і на воді, на морі, озерах, ставі або річці творяться іноді так звані воздушні труби; у воздухі подібно, як на воді твориться сир, котрій ловить все, що ему попаде ся, крутить ним доокола і піднимася високо в гору. Часом звісно такий сир на улиці в селі або місті і крутити порохом та піднимася високо стовпом в гору; у нас кажуть люди звичайно, що то „чорт женить ся“, та посилають його тоді „на ліси, на гори“. Коли одже такий воздушний сир звісно ся де над водою, то пориваючи з собою і воду в гору, робить з неї величезний стовп, котрій іноді здається сятали аж до хмар. Єсть та тоді водна труба. От лише, що оногди звіялася була така водна труба

в Тріесті, одже як раз в тій стороні, де і Босна, і наростила величезною скідкою. Така водна труба підносить цілі кораблі і затоплює їх, бо сила в ній страшна; щож дивного, що вона вхопила би і дрібну рибку, та піднесла би її високо в гору. В горі труба така розходить ся широко, мов би в хмару і все, що вона піднесла собою, спадає відтак на долину, а вітер то ловить і несе далеко съвітами. Таким способом може він розносити і рибу та робити рибний дощ. Шо в Біліні спала риба одного рода, дастя ся також легко пояснити. Кождий рід риби має своє місце в воді: одна, звичайно мала, іде по під сам верх води, друга серединною, інша держить ся сподом, а що риби одного рода держать ся разом і вливуть великими громадами, то реч очевидна, що така водна труба могла вихопити як раз той рід риби, що до неї підлив, піднести в гору, а відтак розкинути по землі. Таким одже способом пояснює ся рибний дощ зовсім природно.

(З салі судової.) Перед Трибуналом судовим у Львові ставали сіми дніми чотири „дами“ замарстинівські, що занимали ся виряджуванем дітей на другий съвіт. Звуть ся вони: Елісавета Вихор, літ 30 маюча, замужна; Марія Дрозд, літ 26 замужна; Анна Писарська, літ 31, замужна і Ксенія Лозинська, літ 26. Вони мешкали в селі Замарстиніві в якійсь хаті, що вже валила ся, і пінимали дітей на виховане. А що за один рік винесено з тієї хати кілька десяг померших дітей, то жідівський уряд метричальній звернув на се увагу прокураторій державної, а та завівала згадані жінки перед судом. Розправа виказала, що всі вони не дали належного дітей і тому засуджено їх так: Ел. Вихор на два місяці строгої вязниці, Дроздиху на 3 місяці. Писарську на два і Лозинську на два місяці.

(Цвіт з могили.) Перед одним із віденських судів ставали сіми дніми три молоді і підлітки, від п'ятнадцяти до шести років, сестри Франціана і Ольга Федель та Ернестина Гогер за то, що крали рожі з могил на кладовищах. Відні підлітки ж не знали, що собі робити, бо вони не крали рожі аби для того, що їх дуже люблять, аби для того, щоби інші закосичились, а лише для того, що їм дала таку раду якась ворожка, котра так їх учила:

Урви рожу на могилі
Вложи її до постелі.
Коли лижеш на ній спати,
Верне щасте прийдуть свати;
Бо то, бачиш, цвіт з могили
Змінить долю в одній хвилі.

Суд розважив добре приkre вражене бідних дівчат і дани їм ворожкою науку, та увільнив їх від вини і карі.

(Звірська матір.) Ба, ља звірською годі назвати таку матір, як та, що оногди у Відні викинула через вікно з третього поверху свою дитину. Преці кожда хоч би і яка дика звіріна має серце для своєї дитини, стереже її та боронить від всякого нещастя навіть з нараженем власного життя, а то чоловік, твар розумна, — мати убиває власну дитину. Ото якась Анна Ріва так ненавіділа свого осьмилітнього синка, що в білій день о 4. год. по полуночі викинула його через вікно з третього поверху. Нещаслива дитина упала з такої висоти так сильно, що майже забіглася на місці. Коли збігли ся люди, то умираючий хлончик мав ще тілько сили, що розповів їм, що ему мати зробила, а відтак сконав. Люди були так розлючені на звірську матір, що були би її роздерли на місці, але Ріва вхопила свою молодшу дитину на руки і заслонювала її. Наконець падігла поліція і арештувала її.

(Добрий Англієць.) Перед кількома дніми то одного голяря у Відні на Іосефштадті прибігла молода 17-літня дівчина і з плачем зачала його просити, щоби купив її волосе за 20 зл., бо потребує грошей на заплату лікаря і на ліки для хорої старої матери. Голяр, жід, згодився купити волосе, довге, буйне та чорне мов гебан, однак давав лише пятку, а вкінці по довгім торзі згодив ся дати 10 зл. Дівчина пристала на таку ціну. І вже мав жід обтяті її волосе, вже звяг і ножиці в руки, коли якийсь Англієць, що прийшов голити ся, відтрутив жіда, поклонив ся членкою дівчині і сказав, що сам купить волосе і дастя 100 зл. Дівчина з радостию

згодила ся на се, а Англієць давши її 100 зл., взяв ножиці, утяв лише кілька волосків і сховав собі їх до нотеса. Дівчина считала єго, чому не обтяв всего волося, а він відповів: „Тих кілька волосків сховав я собі на памятку, а решту волося прийми ти від мене на памятку“. І мов би нічо не лучилось, усів на крісло і казав себе дальше голити.

(Несподівана нагорода.) В 1887 р. один молодий Франкfurteць виратував в Дунаю потопаючого старця. Від того часу не чували вони про себе нічого. Аж тепер дістав він вістку з Угорщини, що той виратуваний сларець записав ему весь свій маєток 230.000 зл. Вдячний старець каже в своїм завіщанні, що літа, які прожив по виратуванню его від смерті, були пайгарнішими в своє житю.

(Мороз серед літа.) В послідніх дніх за-примічено й у нас, що ночі бувають дуже холодні, але видно, що на Мораві настав ще більший холод, бо з Гоф на Мораві доносять, що там в ночі з дня 5. на 6. с. м. був навіть такий мороз, що бараболя, котра там тепер цвіте, і фасолі, а цвіте в городах зовсім вимерзли.

(Дбалість громади про учителя.) Громада Солонка під Львовом уважаючи лише кохане свого учителя, купила ему заміщення заміщення громади, а і зорали польськільне і по змозі помарнути свою учителеви. Відко, що й учитель зуміє бути щирій і прихильний для громади і воїнів, а громадою повинна бути приміром для всіх інших інших громад і учителів

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЙ.

На ріжні запитання відповідаємо, що 20. ч. „Буковин“ зовсім вперше.

Ціна збіжжа.

В Чернівцях платили дні 19. и. ст. серія 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.90 — 8.10 зл.
жита	5.75 — 5.80 „
ячменю	5.50 — 5.75 „
вівса	6.35 — 6.60 „
ріпаку	9.25 — 9.50 „
конюшини	7.75 — 8. — „
кукурудзи	5. — 5.15 „
гороху	7. — 8. — „
оковити	14. — 14.50 „

Курс монет

дні 19. и. ст. серія 1892-го р.

дукат	5.64 — 5.70 1/2 зл.
рубель напер	1.21 1/2 — 1.22 — „
наполеондор	9.48 — 9.53 „
100 марок	58.50 — 58.70 „

Антоній Табакар і Гайні

торговля коріння, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок,

поруче свій богатий склад кави, полуничевих овочів, російського чаю, шоколади, руму Ямайни, та всіх розолії і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливих знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хінського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

Ц. К. пр. Фабрики господарських машин Clayton-a i Schutleworth-a

Відець і Лінкольн (Англія).

Льокомобілі, всякі плуги, молотильні, машини до сібі, кочення і тереблення кукурудзи, млини, січкарі, сікавки, помли і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

З печаті Г. Чоппа.